

Høring

"Ansvarlig forbrug i Danmark: Hvorfor og Hvordan?"

Tirsdag den 14. januar 2020 kl. 9.00-11.00

Landstingssalen

Kl. 9.00 – 9.15 Velkomst og indledning v/ Kristian Jensen (V), formand for 2030-Netværket
--

Velkommen til denne høring om ansvarligt forbrug i Danmark, som er arrangeret i fællesskab mellem Folketingets Erhvervsudvalg, 2030-Netværket, Forbrugerrådet Tænk og Dansk Initiativ for Etisk Handel.

Måske skulle vi have holdt høringen tidligere, så vi var kommet foran Black Friday, Julegaveræset og januarudsalget. Men vores forbrug som både privatpersoner og offentlig myndigheder er desværre et emne, som vil være aktuelt hele året rundt.

Med høringen ønsker vi at sætte fokus på udfordringerne med Danmarks forbrug, hvilke konsekvenser forbruget i Danmark har - også uden for Danmarks grænser, hvordan de danske forbrugsvaner kan ændres, og hvordan danske virksomheder, kommuner og andre aktører kan bidrage til et ændret og mere ansvarligt forbrug i Danmark.

Danmark er placeret absolut i toppen, når flere internationale organisationer hvert år evaluerer, hvordan FN's medlemslande lever op til verdensmålene.

Vi er på flere måder et globalt forbillede, som kan inspirere andre.

Vi er gode til at leve op til verdensmålene. Men vi er langt fra i mål – og vi er desværre også gode til at leve over evne. Vi har nemlig store udfordringer med bæredygtigt forbrug.

Det halter med verdensmål 12 om ansvarligt forbrug og produktion både nationalt og internationalt. Det er meget ærgerligt. For verdensmål 12 er det verdensmål, der er linket til flest

af de andre verdensmål. Intet mindre end 14 ud af de resterende 16 mål (ifølge David Le Blanc, 2015).

I Danmark bruger vi naturressourcer svarende til mere end FIRE jordkloder. I 2019 havde vi ifølge Earth Overshoot Day opbrugt alle klodens ressourcer for året – allerede d. 29. marts. Altså kun en god måneds tid efter den største synder – Qatar – som ifølge målingen opbrugte klodens ressourcer d. 11. februar. Vi ligger også kun to uger efter USA. Og flere måneder før Kina, der "først" opbrugte klodens ressourcer d. 14. juni.

Der hersker altså ingen tvivl om, at vi i forhold til vores størrelse forbruger for meget. Sverige og Norge ligger også højt i målingen, men stadig lidt under os.

De nordiske lande står dog i en positiv kontrast i forhold til mange andre af verdens lande. De lande, som ifølge Earth Overshoot Day først opbrugte klodens ressourcer for 2019 i december, er Cuba, Nicaragua, Irak, Ecuador og Indonesien. Lande, hvor befolkningen lever under standarder, som vi ikke har lyst til at efterligne i Norden. Vi lever derimod i velstand i velfærdssamfund – uden stor social ulighed. Men bagsiden af medaljen er, at vi globalt skiller os ud som overforbrugere af jordens naturlige ressourcer.

Verdensmål 12 er i høj grad udfordrende for de højt udviklede lande og verdens hurtigst voksende økonomier på grund af det store materielle fodspor pr. indbygger.

Spørgsmålet er, hvordan bliver vi mere ansvarlige forbrugere og producenter uden at det skader vores levestandarder? Hvis vi skal være et foregangsland for andre, så skal vores bæredygtige løsninger gå hånd i hånd med et godt liv og høje levestandarder.

Mere bæredygtig forbrug kan jo opnås ved at skære ned på forbruget og dermed købe og i sidste ende producere mindre. Det er en vej at gå som borger eller samfund.

Men mere bæredygtig forbrug kan også opnås ved at ændre forbruget. Købe lokalt producerede varer uden klimabelastende transport. Købe mere holdbare produkter, eller produkter, som er lavet med mulighed for nemme reparationer, så de holder længere. Købe tøj, som er produceret bæredygtigt. Købe hos producenter, som respekterer arbejdsmiljø, ligestilling og fagforeningsfrihed.

Der er ingen tvivl om, at vi vil se rigtig mange nye produkter, som fremover vil kunne udkonkurrere de eksisterende, hvis vi som forbrugere vil "put our money, where our mouths are" og dermed også kræve at butikker, producenter og serviceydere bliver bæredygtige nu.

I Danmark ligger vi desværre også på en anden kedelig førsteplads i EU. Ifølge Eurostat-statistikker producerede hver dansker 781 kilo skrald i 2017. Det vil sige at vi hver især årligt smider en mængde affald ud svarende til vægten på en af verdens største rovdyr – en fuldvoksen isbjørn på Grønland. Eller vægten på 10 voksne mænd.

Men det værste er, at vi Danmark smider næsten 300 kg mere skrald ud om året end en gennemsnitlig EU-borger.

EU's øgede krav om genanvendelse af affald er en stor udfordring for Danmark. Netop genanvendelsen er meget essentiel, når der i fremtiden øges fokus på kvaliteten i genanvendelsen og altså ikke kun indsamlingen. Og særligt her er det kommunale niveau i fokus, når vi skal snakke strategi for lettelse af dette.

I dag eksisterer der en uhellig alliance mellem affaldsindsamlingen (som er ejet af kommunerne) og affaldsforbrændingsanlæggene (som også er ejet af kommunerne). Det betyder, at kommunerne har en alt for stor interesse i at levere affaldet til afbrænding i stedet for til genbrug.

Afbrænding af affald var en god ide, dengang alternativet var deponering. Men 80'erne er forbi. Og i 2020'erne skal affald genanvendes, opdeles og recirkuleres – ikke brændes af. Derfor er der brug for et politisk mod til at bryde med kommunernes monopol på at modtage affald.

De danske virksomheder kommer også i spil. Det er vigtigt, at de kan producere ansvarligt, således, at forbrugerne kan forbruge ansvarligt. På internationalt niveau betyder det øget fokus på vores handel med andre. Vi skal derfor sætte fokus på, hvad vores forbrug betyder for resten af verden.

Vi skal ligeledes tale om offentlige indkøb. De beløber sig til ca. 300 milliarder kroner årligt. Udbudsloven, som vi lavede i 2016 giver os øget mulighed for at kræve miljø- og socialt samfundsansvar af leverandører, men denne anvendes ifølge Globalt Fokus ikke så ofte, som den burde.

Der er altså nok at tage fat på, når det gælder efterlevelsen af Verdensmål 12. Afslutningsvist vil jeg glæde mig over de mange unge mennesker, der bliver mere og mere engagerede i den bæredygtige dagsorden. Det er de mennesker, der bliver voksne i de næste 10 år. De kommer til at opleve succesen – eller fiaskoen – af 2030-agendaen.

Derfor er det så essentielt, at vi hjælper med at engagere de unge og sætter dem i stand til at efterleve de initiativer, der skal til for at nå vores fælles mål:

En bæredygtig fremtid.